

NEBEZPEČNÉ OSOBNOSTI

JAK JE ODHALIT
A CHRÁNIT SE PŘED NIMI

PŘÍRUČKA
BÝVALÉHO
AGENTA
FBI

JOE NAVARRO
TONI SCIARRA POYNTER

Věnováno obětem

*Na světě jsou dva druhy lidí:
ti, kteří vám dolévají šálek až po okraj,
a ti, kteří z něj upíjejí.*

Joe Navarro

JOE NAVARRO
TONI SCIARRA POYNTER

NEBEZPEČNÉ OSOBNOSTI

JAK JE ODHALIT
A CHRÁNIT SE PŘED NIMI

Grada Publishing

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Joe Navarro

Toni Sciarra Poynter

NEBEZPEČNÉ OSOBNOSTI

JAK JE ODHALIT A CHRÁNIT SE PŘED NIMI

Příručka bývalého agenta FBI

Přeloženo z anglického originálu knihy DANGEROUS PERSONALITIES autorů Joea Navarra a Tonii Sciarry Poynter, vydaného nakladatelstvím Rodale Inc., New York, USA, v roce 2014.

This translation of DANGEROUS PERSONALITIES by Joe Navarro with Toni Sciarra Poynter is published by arrangement with Rodale Inc., New York, USA, 2014.

Copyright © 2014 by Joe Navarro

All rights reserved.

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, 170 00 Praha 7

tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400

www.grada.cz

jako svou 5825. publikaci

Překlad Ivana Sýkorová

Odpovědná redaktorka Mgr. Andrea Bláhová

Grafická úprava a sazba Eva Hradiláková

Fotografie autora Mark Wemple

Počet stran 208

První české vydání, Praha 2015

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

Czech Edition © Grada Publishing, a.s., 2015

Cover Design © podle originálu Eva Hradiláková

ISBN 978-80-247-9675-8 (formát PDF)

ISBN 978-80-247-9655-0 (formát EPUB)

ISBN 978-80-247-5487-1

OBSAH

O autorech	9
Poznámka autora	10
Poděkování	11
Řekli o knize	13
Předmluva	15

Úvod

Proč jsem napsal tuto knihu a jak ji používat	17
Nebezpečné osobnosti mezi námi	19
Jak vznikaly čtyři typy nebezpečných osobností	20
Můj záměr	23
Kontrolní testy nebezpečných osobností	25
Důležité upozornění	27
Ještě jedna úvaha, než začneme	29

Kapitola 1

„Všechno se točí kolem mě“	31
-----------------------------------	----

NARCISTICKÁ OSOBNOST

Jak se narcistická osobnost projevuje	32
Egocentrismus	33
Přeceňuje sebe, znevažuje ostatní	33
Místo empatie čekejte aroganci a vysoké nároky	35
Využívá zkratky, ohýbá pravidla, porušuje hranice	37
Potřebuje ovládat	39
Jak na vás bude narcistická osobnost působit	40
Narcistická osobnost ve vztazích	43
Setkání s narcistickou osobností	47
KONTROLNÍ TEST NEBEZPEČNÉ OSOBNOSTI	53
Vyhodnocení	61
Bezprostřední opatření	61

Kapitola 2

„Zapněte si bezpečnostní pásy...”	63
-----------------------------------	----

EMOČNĚ NESTABILNÍ OSOBNOST

Jak se emočně nestabilní osobnost projevuje

Hypersenzitivita	67
Vyžaduje pozornost a je náročná, nezná hranice	68
Manipulativní	71
Iracionální uvažování typu všechno, nebo nic	72
Prudkost, impulzivnost, vyhledávání senzací	74

Jak na vás bude emočně nestabilní osobnost působit

Emočně nestabilní osobnost ve vztazích	78
--	----

Setkání s emočně nestabilní osobností	81
---------------------------------------	----

KONTROLNÍ TEST NEBEZPEČNÉ OSOBNOSTI	83
-------------------------------------	----

Vyhodnocení	90
-------------	----

Bezprostřední opatření	91
------------------------	----

Kapitola 3

„Nikomu nevěř, a nikdo ti nikdy neublíží”	93
---	----

PARANOIDNÍ OSOBNOST

Jak se paranoidní osobnost projevuje	96
--------------------------------------	----

Nadměrná podezíravost, strach, tajnůstkářství	99
Neústupnost, svárlivost, sklon k nenávisti	99
Vyžívá se v pocitech ublížení, neodpouští křivdy	101

Jak na vás bude paranoidní osobnost působit	103
---	-----

Paranoidní osobnost ve vztazích	105
---------------------------------	-----

Setkání s paranoidní osobností	107
--------------------------------	-----

KONTROLNÍ TEST PARANOIDNÍ OSOBNOSTI	109
-------------------------------------	-----

Vyhodnocení	117
-------------	-----

Bezprostřední opatření	117
------------------------	-----

Kapitola 4

„Co je moje, je moje – a co je tvoje, je také moje“	121
--	------------

PREDÁTOR

Jak se predátor projevuje	125
Nezná soucit, necítí lítost, nemá svědomí	128
Chladný, bezcitný, vypočítavý, posedlý touhou ovládat	129
Silné nutkání, nízká sebekontrola, nulová sebereflexe	131
Jak na vás bude predátor působit	133
Predátor ve vztazích	136
Setkání s predátorem	140
KONTROLNÍ TEST NEBEZPEČNÉ OSOBNOSTI	144
Vyhodnocení	152
Bezprostřední opatření	153

Kapitola 5

Jeden typ je zlý, kombinace dvou je strašná a tři jsou smrtelné	155
--	------------

KOMBINOVANÉ OSOBNOSTI

Kombinované osobnosti nejsou vzácností	156
Významné kombinace nebezpečných osobností	161
Kombinace tří a více typů nebezpečných osobností	164
Plná polní: čtyři nebezpečné osobnosti	166
Když nebezpečné osobnosti spojí síly	167
Shrnutí	169

Kapitola 6

Sebeobrana proti nebezpečným osobnostem	171
Začneme po pořádku: realita	172
Co můžeme udělat každý den	174
Sežeňte si informace	174
Nestačí se jen dívat, je třeba si bedlivě všímat a vidět	175
Důvěřujte svým pocitům. Jaké pocity ve vás tento člověk vyvolává?	176
Naučte se poznat rozdíl mezi příjemným vystupováním a dobrou povahou	176
Hlídejte si osobní prostor a zachovávejte odstup	177

Bud'te pány času a zpomalte vývoj situace	177
Přerušte emoční vazby	178
Vyhodnoťte v jaké míře / jak často	178
Nezapomínejte, jak je důležitý správný čas a správné místo	178
Odrážejte od sebe nebezpečné osobnosti	179
Důvěřuj, ale prověřuj	179
Nečekejte příliš dlouho	180
Jednání s nebezpečnými osobnostmi	180
Co je to za člověka?	181
Složitě situace	181
Zaznamenávejte si projevy chování	182
Najděte si spojence, kteří vás podpoří	183
Braňte se izolaci	184
Nastavte si hranice	184
Vyhýbejte se manipulaci	185
Dopřejte dětem oddech a pozitivní zájmy	185
Ocitnete-li se v nebezpečí, jednejte	186
Zvláštní poznámka pro ty, kdo si myslí, že by mohli být nebezpečnou	
osobností	189
Přečetli jste si knihu. Co dál?	189
 Vybrané zdroje	 191
Bibliografie	193

O AUTORECH

Joe Navarro

Autor oblíbených knih *Jak prokouknout druhé lidi* (*What Every Body Is Saying*) a *Phill Hellmuth uvádí: Techniky FBI v pokeru aneb každý soupeř se dá přechít* (*Phil Hellmuth Presents Read 'Em and Reap*). Pětadvacet let působil u FBI jako zvláštní agent kontrarozvědky a poradce pro neverbální komunikaci. Přednáší v různých zemích světa a poskytuje poradenství společnostem umístěným na seznamu Fortune 500, stejně jako FBI, americkému ministerstvu zahraničí a dalším složkám zajišťujícím zpravo-

dajské služby. Často vystupuje ve významných mediálních pořadech, jako například *Hardball s Chrisem Matthewsem*, *Today*, *CBS Early Show*, zpravodajství CNN a Fox News. Žije v Tampě na Floridě.

Toni Sciarra Poynter

Spisovatelka a redakční konzultantka, která se zabývá nakladatelskou činností více než pětadvacet let. Specializuje se na psychologii, osobní rozvoj, vědu a společenské trendy. Žije v New Yorku.

POZNÁMKA AUTORA

Účelem této knihy je informovat čtenáře a pomoci mu ověřit si zkušenosti, jichž byl svědkem nebo jež sám prožil. Není zamýšlena jako klinický návod a neměla by nahrazovat služby školených nebo certifikovaných odborníků.

Vždy, když mluvím s oběťmi trestných činů, jsem si velmi dobře vědom, jakým utrpením si prošly. Ctím potřebu chránit jejich soukromí a důstojnost, a proto jsem změnil jména všech obětí, které jsem vyslychal. Abych jim zajistil ještě lepší ochranu, mírně jsem pozměnil detaily událostí, data, časy a místa, protože některé policejní zprávy a rozvodové dokumenty lze v současnosti vyhledat pomocí konkrétních slov nebo kombinací slov v elektronických databázích. Udělal jsem tedy vše pro to, abych oběti ochránil, ale zároveň aby zůstal zachován charakter a způsob provedení deliktu i příkoří, jež si vytrpěly.

PODĚKOVÁNÍ

Pokaždé, když se vydáte na intelektuální dráhu, je třeba poděkovat mnoha lidem. V bibliografii je řada jmen autorů, kteří si dali tu práci a podělili se s námi o své znalosti. Mají můj hluboký obdiv.

Můj vděk patří dnes již zesnulému doktoru Philu Quinnovi, který mě přesvědčil, abych se stal externím spolupracovníkem Fakulty kriminologie na Univerzitě v Tampě. Více než deset let byl mým mentorem při studiu a zkoumání pokřivených vlastností a povahových rysů nebezpečných osobností. Jeho pohled humanisty, kněze, psychologa a kriminologa byl skutečně jedinečný a významně mi pomohl porozumět této složité problematice.

Vážím si také přátelství doktora Michela St.-Yvese ze Sûreté du Québec, spoluautora, s nímž už mnoho let pracujeme na řadě projektů v Kanadě, kde je v tomto oboru významným a uznávaným odborníkem. Nezklamal mě a i k této knize mi poskytl cennou zpětnou vazbu.

Zvláštní poděkování si zaslouží Kaja Perina, šéfredaktorka časopisu *Psychology Today*, která si ve svém nabitém programu našla čas na připomínkování prvních koncepcí rukopisu. Můj obdiv a díky patří rovněž doktoru Leonardu Territovi. V době, kdy dokončoval svou dvanáctou knihu, si přesto našel čas a pečlivě si celý rukopis přečetl, řádek po řádku. Jeho rozsáhlé zkušenosti v oblasti práce s nebezpečnými osobnostmi, včetně Teda Bundyho, mi nesmírně pomohly. Jeho předmluva je velmi laskavá.

Tato kniha by nevznikla bez Steva Rosse, ředitele divize literatury při Abrams Artists Agency. Steve je typ knižního agenta, který dokáže vše zařídit, a je bezpochyby jedním z nejzajímavějších lidí, s nimiž jsem si povídal jen tak u jídla.

Chtěl bych poděkovat Alex Postman, Jennifer Levesque a celému týmu v Rodale Books, kterým záleží na spokojenosti druhých, jak po fyzické, tak po duševní stránce, a kteří po přečtení rukopisu hned pochopili, jaký potenciál může mít tato kniha při záchraně lidských životů. Našemu editorovi Michaelu Zimmermanovi děkuji za to, že se do tohoto projektu pustil. Celou knihu dobře sjednotil a odvedl skvělou práci.

První koncepty mého díla pečlivě četla Janice Hillary. Děkuji jí za moudrou podporu a vedení. Kéž bychom všichni měli tak skvělé učitele, jakým mi byla ona. Učitele, kterým záleží na studentech, dokonce i na tak starých, jako jsem já.

Jsem velmi vděčný také Elizabeth Lee Barron z knihovny při Univerzitě v Tampě (Macdonald-Kelce Library), která mi velkoryse pomáhala při dohledávání podkladových materiálů a která mě vždy umí rozesmát, stejně jako můj dobrý přítel Marc Reeser z FBI.

Jsem opět velkým dlužníkem Toni Sciarra Poynter za to, že dala mým slovům a myšlenkám formu, ale především za její všetečnost, inovativní nápady a pojetí a mimořádnou pečlivost. Má úžasný dar psaní a velmi mi usnadnila práci. Vážím si jejího přátelství a děkuji jí.

Rovněž musím poděkovat své rodině zde v Americe i v Evropě za to, že tolerovali mou nepřítomnost, když jsem se potýkal s psaním rukopisu, který byl původně třikrát rozsáhlejší než finální verze, kterou čtenář dnes drží v ruce. Své ženě Thryth, k níž chovám hlubokou úctu, musím poděkovat za to, jaká je, za cenné rady, milující podporu a také za trpělivost, neboť práce na této knize mi zabrala více než rok. Je pro mě požehnáním, v každém významu toho slova, a často mě chrání, aby mě od práce nic nevyrušovalo. A nakonec bych rád poděkoval svým rodičům. Být právě jejich synem je pro mě velká čest a děkuji jim za to, že mi poskytli láskyplné zázemí bez nebezpečných osobností.

Joe Navarro, MA, zvláštní agent FBI (ve výslužbě)

Tampa, listopad 2013

Stejně jako Joe bych i já ráda poděkovala Stevovi Rossovi z Abrams Artists Agency, našemu editorovi Mikovi Zimmermanovi a celému týmu Rodale Books za jejich úsilí vynaložené na vydání této knihy.

Děkuji Doně Munker, která je tou nejvěrnější, nejláskyplnější a nejhleduplnější přítelkyní a spřízněnou spisovatelkou, jakou si člověk dokáže představit.

Jsem vděčná svému manželovi Donaldovi za to, že při mně vždy stál a hájil mě, a za to, že spolu můžeme mluvit o těch nejtemnějších i nejkrásnějších věcech.

Joeovi Navarrovi děkuji za naši společnou práci a za spousty rozhovorů a podnětných debat o projevech nebezpečných osobností, což je velmi zvláštní oblast, v níž se moc dobře vyzná. Děkuji mu za neúnavnou práci na jednotlivých aspektech této knihy, za jeho nasazení, humor a nadšený přístup ke studiu i práci. Když mi pošle e-mail se vzkazem: „Pracuji na tom,“ vím s jistotou, že na tom opravdu pracuje.

A na závěr bych ráda, i s rizikem, že to nebude znít seriózně, poděkovala naší kočce Lucy. Kdykoliv jsem při psaní o nebezpečných osobnostech pociťovala bolest a tíseň, pohled na Lucy schoulenou kousek ode mě v pohodlném pelíšku mě vždy uklidnil.

Toni Sciarra Poynter

New York City, prosinec 2013

ŘEKLI O KNIZE

„Úžasná kniha.“

MICHAEL M. BADEN, MD, bývalý vrchní forenzní lékař, City of New York

„Kniha je strhující jako napínavá detektivka a přitom může zachraňovat životy, neboť je napsána jako svépomocná příručka, jak se nebezpečných osobností zbavit. Každá žena by si ji měla přečíst.“

DR. WENDY WALSH, moderátorka pořadu Happily Never After
televizní stanice Investigation Discovery Network

„Vzhledem k tomu, že se posledních 34 let zabývám řešením krizových situací, v nichž figurují nebezpečné osobnosti, mohu dosvědčit, že Joe Navarro v této průlomové knize zprostředkovává čtenářům neocenitelný vhled do problematiky nebezpečných osobností. Na skvěle zvolených příkladech dobře známých fiktivních postav z holywoodských filmů i skutečných postav z historie srozumitelně vysvětluje varovné signály. Tuto knihu by si měl přečíst každý, kdo chce nebezpečným osobnostem porozumět a kdo s nimi musí jednat.“

GARY NOESNER, vedoucí jednotky krizového vyjednávání FBI (ve výslužbě)
a autor knihy Stalling for Time

„Joe Navarro vám otevře oči a naučí vás rozpoznávat škodlivé jedince, kteří ničí tolik životů ve fyzické, emocionální, duchovní, a dokonce i finanční rovině. Joe odhaluje problém, který si společnost mnohdy není ochotna připustit. Usiluje o to, aby nebezpečné osobnosti dokázal rozpoznat každý. Má přitom jediný záměr – zachránit lidské životy.“

LAURA QUIÑONES URQUIZA, certifikovaná kriminoložka,
Univerzitní institut argentinské federální policie

„Existuje řada rozmanitých nástrojů a knih, s jejichž pomocí lze posoudit riziko násilí, ale jen velmi málo knih, které by byly tak přístupné a užitečné v každodenním životě.“

MICHEL ST-YVES, forenzní psycholog, Quebec

„Mistrovský průvodce, který vám pomůže rozpoznat zhoubné a ohrožující nebezpečí ve svém okolí.“

LINDA KENNEY BADEN, Esq., advokátka v trestních řízeních,
právní analytička různých televizních stanic

„Kniha pro všechny, kdo studují lidskou povahu, nebo pro každého, kdo chce být dobře vyzbrojen na setkání s cizími lidmi.“

HENRY C. LEE, PhD., zakladatel
Institutu forenzních věd Henryho C. Leea

„Tato kniha je trefou do černého! Vřele ji doporučuji, protože v podstatě všichni jsme v mnoha případech obětmi nebo potenciálními obětmi nebezpečných osobností.“

SUSAN SEXTON, právní analytička
a bývalá soudkyně 13. justičního obvodu, Florida

PŘEDMLUVA

Když můj dobrý přítel a kolega Joe Navarro dokončil první koncept této knihy, požádal mě, zda bych udělal korekturu rukopisu a doplnil konstruktivní připomínky všude tam, kde to bude potřeba. Vzal jsem tedy knihu do ruky, začel jsem se a už jsem ji nedokázal odložit. Nepochybně je to jedna z nejzajímavějších, neužitečnějších a nejpřístupnějších knih, které jsem na toto téma četl. Ačkoliv se zkoumáním nebezpečných osobností zabývala celá řada vědeckých studií, Joe se vědomě rozhodl nezatěžovat knihu žargonem společenských věd ani podrobnými statistickými analýzami. Čtenáře však nenechá na pochybách, že všechny informace i závěry o nebezpečných osobnostech vycházejí z jeho dlouholeté praxe zvláštního agenta FBI a specialisty na profilování pachatelů trestných činů.

Jedna z nejdůležitějších otázek, která mě při čtení knihy napadla, zní: „Komu by mohla být kniha prospěšná a zároveň pro něj byla zajímavá?“ Dospěl jsem k jednoznačnému závěru: **každému**. Každý z nás se v určitém období života nepochybně setká s jedním či více typy nebezpečných osobností. Někdy půjde o rodinné příslušníky, intimní partnery nebo nastávající manžele či manželky, důvěrné přátele či známé, spolupracovníky či obchodní partnery. Jindy to budou úplně neznámí lidé.

V tomto ohledu je kniha velmi cenná, protože čtenářům pomůže pochopit, že při kontaktu s nebezpečnými osobnostmi, dokonce i jen příležitostně, jim hrozí značné riziko, že se stanou oběťmi. Tito nebezpeční jedinci mají tak pokřivený charakter a jsou tak bezcitní, že v nás dokážou vyvolat dojem, že za příkoří, které nám působí, si můžeme sami, zatímco oni neprojevují ani nejmenší snahu své škodlivé chování napravit nebo změnit.

Bude-li čtenář číst pozorně, splní kniha celou řadu důležitých cílů. Za prvé, pomůže čtenáři naučit se rozpoznat nebezpečné osobnosti a zabránit jim, aby mu vstupovaly do života. Za druhé, poskytne čtenáři konkrétní rady, jak s těmito jedinci jednat co nejúčinněji, pokud je kontakt s nimi nevyhnutelný. Třetí cíl je nejdůležitější: bude-li se čtenář řídit varováními uvedenými v této knize, může zachránit lidský život nebo přinejmenším předejít závažné újmě, a to psychické, fyzické i finanční.

Jako bývalý detektiv z oddělení vražd a stále aktivní kriminolog bývám osobně svědkem spouště, jakou po sobě zanechávají nebezpečné osobnosti v životech

nevinných a často nic netušících obětí. Vraždí, znásilňují, napadají, okrádají, šikaují a využívají každého, kdo se dostane do sféry jejich vlivu a ovládní. Jsou to skutečně rafinovaní a manipulativní oportunisté. Na základě mnohaletých zkušeností v oblasti prosazování práva i svého rozsáhlého kriminologického výzkumu mohu s jistotou říci, že i ve vašem životě nebo v životě někoho z vašich blízkých se jednou objeví člověk s nebezpečnou osobností. Ostražitost je sice velmi prospěšná, ale optimální bezpečnost nám zajistí jediné kombinace ostrážitosti a správných informací. S jistotou mohu říci, že kniha Joea Navarra vám v tomto ohledu velmi dobře poslouží.

Dr. Leonard Territo

čestný profesor trestního práva, Univerzita v Saint Leu, Florida
emeritní profesor katedry kriminologie, Jihofloridská univerzita, Tampa

Úvod

PROČ JSEM NAPSAL TUTO KNIHU A JAK JI POUŽÍVAT

Dne 27. června 1975 zmizela v areálu jinak velmi bezpečného univerzitního kampusu mladá žena jménem Susan „Sue“ Curtisová. Bylo jí patnáct let a účastnila se konference na Univerzitě Brighama Younga ve městě Provo v Utahu, kde jsem sloužil jako začínající policista.

Vedl jsem počáteční fázi vyšetřování jejího zmizení. Snažili jsme se najít jakékoliv stopy, a proto jsme vyslýchali přátele a příbuzné dívky, přičemž jsme zjistili, že ji viděli naposledy, když odešla do svého pokoje vyčistit si nová rovnátka. Když jsem ale dívčín pokoj prohledával, zubní kartáček byl suchý. Do pokoje vůbec nedorazila.

Částečně jsme vysledovali její pohyb před zmizením (použila stravenku na oběd), ale další důkazy byly velmi omezené. Mimo jiné i proto, že v té době ještě nebyly kamery na univerzitní půdě běžné a že neexistovaly mobilní telefony, díky nimž můžeme být dnes stále ve spojení.

Mluvili jsme s rodinou dívky. Stále si pamatuji, jak hlubokou bolest a jaké zoufalství její nejbližší prožívali. Trauma bylo devastující a nesmírně hluboké.

Sue se nikdy nenašla a nakonec jsme vyčerpali všechny smysluplné stopy, které by nás dovedly k vyřešení případu. Avšak záhada jejího zmizení mě vždy tížila, neboť v ten osudný večer jsem byl ve službě, měl jsem hlídku v kampusu a cítil jsem, že mám na události určitý podíl odpovědnosti. Nechal jsem si u sebe kopii složky případu, v níž byla velká fotografie Susan, a dokonce i několik let od jejího zmizení jsem bedlivě sledoval davy lidí v naději, že zahlédnu obličej, který by se jí alespoň vzdáleně podobal. Složku s případem jsem si ponechal také proto, aby mi připomínala, jak jsem selhal, když jsem tuto nevinou duši nedokázal ochránit.

Roky ubíhaly, já jsem povýšil a stal se agentem FBI. Jednoho dne mi zavolal vyšetřovatel ze Salt Lake City. „Mám tu něco, co byste měl vědět,“ oznámil mi. „Sue

Curtisovou jsme nikdy nenašli. Ale už víme, kdo ji unesl.“ Pokračoval dál a řekl mi, že onoho večera objížděl kampus pohledný mladý muž ve volkswagenu a vyhlížel si oběť. Po letech se konečně přiznal, že Sue Curtisovou unesl a zavraždil. Jmenoval se Theodore „Ted“ Bundy a přiznal se k vraždám pětatřiceti mladých žen ve čtyřech státech.

Když si vzpomenu na tu dívku s mandlovýma očima a dlouhými vlasy, stále mě zaplavují tíživé pocity. Na její fotku jsem se díval každý den, pročítal jsem její deník, zkoumal jsem pachové stopy na jejím oblečení, abych zjistil, kde se mohla pohybovat. Zkoumal jsem, zda byly její boty vlhké nebo špinavé, v zoufalé snaze zjistit něco o jejím pohybu. Je velmi pravděpodobné, že jsem jejího vraha ten večer viděl projíždět kampusem. Normálně bych jeho auto důkladně zkontroloval, protože nejspíš nemělo nálepku studenta univerzity či některé fakulty, jenže zrovna v ten den byla v areálu spousta návštěvníků konference, takže nálepku nemělo mnoho aut. Nikdo nezaznamenal ani nenahlásil žádný trestný čin. Byl to úplně obyčejný den, jako každý jiný, až na to, že v areálu se objevila nebezpečná osobnost: predátor a sériový vrah, který později zabíjel ještě mnohokrát.

Areál Univerzity Brigham Younga patří k nejbezpečnějším v zemi, a přesto zde došlo k únosu a vyhasl lidský život. Jak se to mohlo stát a kdo mohl něco takového udělat? Z pomyšlení, že jediný člověk dokáže tolik ublížit nejen obětím, ale i jejich blízkým, mi běhal mráz po zádech. Bylo mi pouhých dvaadvacet let, pracoval jsem jako uniformovaný policista a tehdy jsem poprvé skutečně pochopil, že na této planetě žijí nebezpečné osobnosti a že kvůli nim nebudeme nikdy zcela v bezpečí. Hrozím se pomyšlení, co si osudného večera musela uvědomit Sue Curtisová, teprve patnáctiletá dívka, když se těsně před smrtí ocitla sama ve společnosti predátora.

Jsem přesvědčen, že právě tato událost mě o několik let později přivedla ke službě u FBI. Zpočátku jsem působil jako specialista na profilování pachatelů v divizi FBI v Tampě a později jsem spolupracoval na programu behaviorální analýzy Divize národní bezpečnosti FBI. Snahu pochopit kriminální a abnormální chování jsem vnímal jako svou povinnost a tomuto cíli jsem zasvětil i celou svou profesní dráhu u FBI. Sue Curtisová zmizela, když jsem měl hlídku. Těmito mými slovy začínala zpráva o vyšetřování. Tato tragická událost ve mně podněcovala nezdolnou touhu hledat odpovědi u lidí, kteří o kriminálním chování vědí nejvíc: u samotných zločinců a jejich obětí.

Na základě zkušeností s pachateli trestných činů, jež jsem nasbíral za více než čtyři desítky let, jsem vyzoroval, že určité osobnostní typy ubližují lidem nejvíce. Opakovaně páchají trestnou činnost, mají na svědomí týrání a trápení druhých, finanční ztráty i ztráty na životech. Má kniha je právě o těchto nebezpečných osobnostech,

kteří způsobují tolik bolesti a utrpení. Vše, co jsem zjistil o pachatelích trestných činů, abnormálním chování a nebezpečných osobnostech, byste měli vědět i vy, protože vám to může zachránit život.

NEBEZPEČNÉ OSOBNOSTI MEZI NÁMI

V dnešní době každý dobře zná pochmurné novinové titulky. Osamělý zabiják vchází do kancelářské budovy (třídy, kempu nebo na jiné místo), zdánlivě bez jakékoliv příčiny vytáhne útočnou pušku či jinou zbraň a zabije nebo zmrzačí mnoho nevinných obětí. A po každé takové události, když opadne chaos, pohřbí zemřelé a zraněné se zotaví (příčemž jim i jejich rodinám nepochybně zůstane trauma na celý život), vyvstanou otázky: „Kdo mohl něco takového udělat? Dalo se tomu nějak zabránit?“

Stanou-li se podobné násilné činy, jsou jich plné zprávy a všichni se jimi zabírají dlouhé měsíce (jmenujme například masakry, jež se odehrály na polytechnické univerzitě Virginia Tech ve Virginii, na střední škole Columbine High School a na základní škole Sandy Hook Elementary School ve Spojených státech a dále pak v Oslu v Norsku). Hrozné případy masového vraždění se bohužel dějí až příliš často. Jen v Americe k nim dochází průměrně osmnáctkrát až dvacetkrát ročně. To je více než jeden incident každý měsíc. Valí se na nás téměř s železnou pravidelností a jsou téměř ochromující. „Kolik lidí zabili tentokrát?“ ptáme se nevěřicně. Zemřelo osm, šestnáct, dvacet šest nebo sedmdesát sedm obětí (jako 22. července 2011 na ostrůvku Utøya v Norsku, kde vraždil Anders Behring Breivik, narcistický a xenofobní pravicový extremistu)?

Přestože jsou tyto násilné činy šokující, neposkytují ucelený obraz o trýznitelích většiny obětí. Smutná pravda je, že na každého masového vraha připadají stovky dalších pachatelů, kteří zabili jen jedno dítě, jednoho přítele či přítelkyni, jednoho manžela či manželku. A těmto činům se málokdy věnuje větší pozornost, při troše štěstí se dostanou maximálně na šestou stránku nejčtenějších novin. Jenže právě skutky, jimž se nevěnuje velká pozornost a nedostanou se do celostátního zpravodajství, představují přesně ten druh trestné činnosti, trýznění a utrpení, s jakým se mnozí z nás mohou s velkou pravděpodobností setkat.

Nebezpečné osobnosti žijí mezi námi a ubližují nám za zavřenými dveřmi, doma, v církvi, ve škole, v kanceláři. Často v soukromí tajně zneužívají nic netušící a důvěřivé oběti. Ve většině případů se na jejich počínání přijde, až když je příliš pozdě. Dostanou-li se jejich skutky na titulní stránky, bývá to jen ve vzácných případech, kdy jsou přistiženi. Mají na svědomí mnohé z 15 000 vražd, 4,8 milionu

fyzických napadení v rámci rodiny, 2,2 milionu vloupání, ze 354 000 loupežných přepadení a z více než 230 000 sexuálních napadení, k nimž dojde každoročně ve Spojených státech. Mnohé činy navíc nikdo neohlásí a pachatelé vyvážnou bez trestu. Některým pachatelům prochází zpronevěřování peněz starých lidí, nebo dokonce vlastních přátel i několik let, jako v případě Bernarda Madoffa (spáchal podvody v takovém rozsahu, že ohrozil ekonomickou situaci tisíců lidí). Mnohdy nerušeně škodí celá desetiletí, přičemž ničí životy druhých podobně jako fotbalový trenér z Univerzity v Pensylvánii Jerry Sandusky, který byl obviněn ze znásilňování dětí.

Vybavte si nějakou zkušenost z vlastního života, kdy vám někdo něco ukradl, kdy vás někdo zneužil a způsobil vám bolest. Můžete mít například zkušenost s vloupáním do domu nebo s vykradením auta. Možná jste chodili s někým, kdo vám začal ubližovat, nebo jste byli ve škole či v práci šikanováni. Nebo se vám přihodilo, že vás někdo napadl, okradl či sexuálně zneužil, ale nikdy jste to neohlásili, případně jste to ohlásili, ale nic se nestalo. Mnohé delikty nikdy nikdo neohlásí. A pokud je někdo ohlásí, viníci jen vzácně skončí za mřížemi. Kriminologové už šedesát let vědí, že **trest ve vězení si za své činy odpývá méně než jedno procento pachatelů trestné činnosti.**

Z toho pro nás vyplývá jedna věc: lidé, kteří nám mohou ublížit (nebezpečné osobnosti) se ve většině případů vyhýbají kontrolám úřadů a policie, obrátí nám život vzhůru nohama, aniž jsou kdy dopadeni, nebo jim může nekalá činnost dlouhá léta procházet, než je někdo zastaví. Ale nejde jen o fyzické ublížení. Ne všechna zranění jsou čistě tělesná. Většina lidí, kteří nám ubližují, nás zasáhne také v emocionální, psychické nebo finanční rovině. I oni patří mezi nebezpečné osobnosti, protože nás svým způsobem ohrožují.

JAK VZNIKALY ČTYŘI TYPY NEBEZPEČNÝCH OSOBNOSTÍ

Když jsem pracoval u FBI jako specialista na profilování pachatelů, všiml jsem si, že se určité typy osobností dostávaly do našeho hledáčku častěji, a postupně jsem vypořezoval určitý vzorec. Jednalo se o lidi, kteří soustavně působili nepříjemnosti druhým, porušovali zákony, projevovali se riskantním chováním, využívali nebo zneužívali druhé a obecně působili bolest a utrpení – ne jednou ani dvakrát, ale opakovaně.

Díky vlastnímu úsilí i radám kolegů jsem dospěl k závěru, že určité typy osobností budou vždy zákeřné. Tito jedinci podvádějí, jsou manipulativní, dělá jim potěšení, když mohou využívat druhé, a nerespektují druhé lidi ani zákony. Emočně nás vyčerpávají, mohou být krutí a bezcitní, vykořisťují. Své chování opakují stále dokola, aniž je trápí, že druhým působí fyzickou či psychickou újmu.

Z vyšetřování, zatýkání a výsledků pachatelů znásilnění, vrahů, únosců, bankovních lupičů, pachatelů hospodářské trestné činnosti, pedofilů a teroristů jsem se poučil (někdy velmi tvrdou cestou), že nebezpečné osobnosti v nás mohou vzbuzovat mylný dojem. Navenek mohou na první pohled vypadat i vystupovat zcela normálně. Bývají to dokonce inteligentní, zajímaví, okouzující a atraktivní lidé. Ale vždy jsou nebezpeční.

V roce 1995 jsem se poprvé setkal s Kelly Theresou Warrenovou. Bylo jí třicet let a žila se svou dcerou a s manželem ve městě Warner Robins ve státě Georgia. Kelly sloužila v armádě jako administrativní pracovnice, a když se vrátila z mise v Německu, byla s poctami propuštěna. Její manžel pracoval ve skladě dřeva a ona měla různé příležitostné práce, jako například hlídání dětí nebo brigády v obchodě se smíšeným zbožím.

Kelly nikdy nešetřila úsměvy a vítala mě přátelským objetím. I když sami neměli moc jídla, vždy se ráda rozdělila a neustále mi dolévala slazený ledový čaj. Během léta jsem s ní mluvil víc než dvanáctkrát a pořád byla usměvavá.

Kelly mi vyprávěla, jaký život vede příslušník americké armády nasazený v Německu i jaké to bylo, vyrůstat na chudém Jihu. Byla zábavná a veselá, na všechny otázky odpovídala rychle a doplňovala chybějící informace. Více než rok poskytovala mně i mým kolegům z FBI informace, které jsme využívali ke sledování zločince – a nebyl to jen tak ledajaký zločinec, byl to špion ze sovětského bloku. Celý rok jsme se řídili každým slovem, které nám Kelly sdělila. Zabývali jsme se každíčkou informací, kterou nám ochotně a dobrovolně poskytl.

Ale něco nám nesedělo. Nic z toho, co nám Kelly řekla, se nepotvrdilo. Trvalo nám dlouho, než jsme na to přišli, protože většina stop, na něž nás upozornila, byla v Evropě, a ne ve Spojených státech. Nakonec přišel okamžik, kdy jsme ji mohli konfrontovat s fakty. Nejenže nám celou dobu lhala, ale zjistili jsme také, že svůj národ vystavila velkému riziku. Ve věku kolem dvaceti let, v době, kdy vrcholila studená válka, ohrozila celou střední Evropu tím, že sovětskému bloku prodala přísně tajné válečné plány, které přepisovala na psacím stroji.

Kelly se svým sladkým úsměvem a sladkým čajem byla jen dalším příkladem toho, jak okouzující, zábavné a zajímavé mohou být nebezpečné osobnosti. Mohou však také ohrozit celý národ – nebo i několik národů, jak se stalo v jejím případě. Kelly si odpývá trest odnětí svobody v délce pětadvaceti let, který jí byl udělen za špionáž.

Nebezpeční lidé mají nejen špatné vlastnosti, ale i pokřivený charakter, tedy morální a etickou stránku osobnosti. V podstatě jim nelze věřit, že říkají pravdu, že jim na vás záleží, že vás budou chránit nebo že vám zajistí bezpečí. Charakterové vady ovlivňují jejich chování, v jehož důsledku za sebou nechávají širokou a hlubokou brázdou lidského utrpení.